

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Ирена Василева, Европейски политехнически университет

за дисертационен труд за придобиване на образователната и научната степен
„доктор“

Автор на дисертационния труд: Адриана Борисова Христова

Филолог-специалист в Институт за български език - БАН

Тема на дисертационния труд: **ЛИНГВИСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА
БЪЛГАРСКАТА ФИЛОСОФСКА ТЕРМИНОЛОГИЯ**

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем

Проблемът, разработен в дисертацията, е актуален дотолкова, доколкото такава обширна и всеобхватна лингвистична характеристика на българската философска терминология се прави за пръв път. Тази терминология се разглежда от гледна точка на нейното формиране в исторически аспект (което добавя диахронна перспектива на иначе синхронното изследване), начините на терминообразуване и техните източници, структура, форма и семантични характеристики и отношения на термините, както и процесите на терминологизация, ретерминологизация и детерминологизация. Всички посочени аспекти са разработени много детайлно и подкрепени с голям брой примери.

2. Познаване на състоянието на проблема и научната литература

В дисертацията има позоваване на голям брой публикации по темата, което се вижда и от библиографията. Прави впечатление обаче, че доминират български и руски автори, а публикации на други езици са предимно прецитирани. Освен това в частите от дисертацията с теоретичен характер (например Глава 2-ра, Глава 3-та) има почти цели страници, състоящи се от директно цитиране, вместо опит да се парафразира. Не особено ясно е указано на някои места и къде е директен цитат, откъде точно е взет, особено при обзора на понятията за философия в Глава 3-та. При цитиранията от чужди езици не е посочено чии са преводите, особено като се има предвид, че библиографията съдържа заглавия на испански, френски и немски език, които (според автобиографията) авторката не владее. Прави впечатление и отсъствието на автори като Eugen Wüster (напр. *„Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexikographie. 3rd Edition. Romanistischer Verlag, Bonn 1991, ISBN 3-924888-48-5*), смятан за основател на съвременната терминология и на Виенската школа, както и на Rita Temmerman (напр. 2000: *Towards New Ways of Terminology*

Description. The Sociocognitive-Approach, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing) от по-ново време.

3. Коментар на избраната методика

Изследването се базира на корпус от „2149 термини и терминологични словосъчетания“ (стр. 10), извлечени от изключително разнообразни източници. Добре би било да се обясни на какъв принцип са били подбрани точно тези термини и как съответства това на целите на изследването. Известен количествен анализ се прави на диахронната част на корпуса. На стр. 12 се твърди, че се използва и методът на компонентния анализ, но в разработката такива елементи са слабо засегнати. Накратко, методиката на изследването в различните му части е предимно описателна и класификационна, а не аналитична и/или количествена.

4. Научни и научно-приложните приноси на дисертационния труд

Приносите в дисертационния труд се състоят предимно в представянето на детайлизиран структурно-семантичен лингвистичен анализ на българската философска терминология, включващ източниците за образуване на философски термини в синхронен и диахронен аспект, тяхното развитие, процесите на терминологизация, ретерминологизация и детерминологизация, семантични връзки и полета, както и класификационен модел. Както посочих по-горе, а и както се споменава в „Приносните моменти“, резултатите от изследването са директно приложими към създаването на философски терминологичен речник. Те също могат съществено да спомогнат за „правилната употреба на философската терминологична лексика в официалните делови стилове, в публицистиката, в медиите и във всекидневния език“ (Автореферат, стр. 44).

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са отпечатани, цитирания

От представените 8 публикации по темата 3 могат да се смятат за статии, тъй като останалите са под 10 стр., като публикацията във в. „АзБуки“ въобще няма място в такъв списък. Въпросните три статии са в съавторство с И. Христов (номера 5, 7 и 8 в списъка), като последните две се покриват до голяма степен като съдържание. Останалите статии също показват висока степен на близост и дори еднаквост на отделни части, като липсва самоцитиране. Независимо от това, в тези статии се разглежда задълбочено развитието на българската философска терминология от Средновековието в различни аспекти, така че техният приносен характер не се поставя под съмнение. Всички статии по темата са включени (понякога дословно) в дисертацията с някои допълнения (например части 5.1. и 5.2. – статия 1; част 5.3. – статии 7 и 8, и др.). Броят на цитиранията е ограничен, като отново са цитирани горепосочените статии в съавторство.

6. Критични бележки

Основните критични бележки бяха направени в т. 2 и 3 по-горе, а именно: липса на

директни цитати, като преобладаващата част от тях са от един източник (Попова, 2012); недостатъчно критично представяне на различни гледни точки; липса на обосновка за избора на анализирани термини - обикновено критерият е тяхната честотност в съответната научна област на базата на бази данни; на места има списъци с примери, които са прекалено дълги и създават впечатление за „запълване на обем“; наличие на публикации с много малък, недостатъчен обем, представени за статии; покриване на части от статиите, особено в техните теоретични части до степен I към I.

Препоръка: ако дисертацията се публикува, горепосочените слабости да се коригират за сметка на обема, което би довело до един стегнат, съответстващ на международните стандарти и полезен текст.

7. **Авторефератът** отразява правилно основните положения и научните приноси на дисертационния труд.

8. Други въпроси

Съществуват неточности в **Справката за изпълнението на националните минимални изисквания**, а именно: По т. 2 – статии и доклади и т. 5 – цитирания, част от публикациите са в съавторство, което не е взето предвид при изчисляването на точките. Същото се отнася за точките за съставяне на речници, където е даден максималния брой точки въпреки многобройните съавтори. Този документ трябва да се поправи в съответствие с изискванията на закона.

9. Заключение

Общата ми оценка за дисертационния труд, автореферата и научните публикации на Адриана Христова е положителна. Докторантката притежава необходимите теоретични знания и приложни умения за самостоятелни научни изследвания в областта терминологията. Дисертационният труд съдържа предимно приложни приноси, директно приложими в практиката на съставяне на речници, както и в обучението на студенти по философия. Структурата и съдържанието на представените дисертационен труд и автореферат напълно отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и правилниците за прилагането им в БАН. Това ми дава основание да предложа да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“ на Адриана Христова в професионално направление 2.1. “Филология – български език”.

Дата: 07.09.2020 г.

Изготвил становището: проф. д-р Ирена Василева
(подпис)